

optometrie optometrie optometrie
metrie optometrie optometrie opti
trie optometrie optometrie optom
optometrie optometrie optometrie
metrie optometrie optometrie opti
trie optometrie optometrie optom
optometrie optometrie optometrie

Co je to optometrie?

„Definice slouží pouze k označení věcí, které jmenujeme, a ne k odhalení jejich podstaty.“

Blaise Pascal

Hledáme-li dnes informaci nebo odpověď na nějakou otázku, použijeme internet. Nejlepší je použít virtuální encyklopedii, která se na internetu nazývá Wikipedie. Do této mezinárodní encyklopedie, která je k dispozici snad už ve všech živých jazycích zeměkoule, máte nejenom přístup, ale můžete také uvedené informace doplňovat, případně si i vymýšlet zcela nové informace. Po jedné živé diskuzi s kolegy, která se týkala našeho oboru, jsem do této encyklopedie zabrouzdal a vyhledal jsem si heslo optometrie/optometrista. A hle, cituji:

„Optometrie je nelékařská zdravotnická profese zaměřená na lidské oko a jeho vlastnosti. Hlavním zájmem optometristy je analýza schopnosti oka vidět ostře. Analyzují a vyhodnocují se zrakové vjemy, které oko zpracovává a pomocí zrakové dráhy je předává dál do mozku

ke zpracování. Jako celá řada dalších profesí je i optometrie řízena v jednotlivých zemích jinak, a studium i praxe se proto poněkud odlišují. Optometrie je řízena vládou prostřednictvím odpovídajících ministerstev a úzce spolupracuje s dalšími zdravotnickými organizacemi a specialisty. Optometrie patří mezi tři obory, které se zabývají péčí o zrak. Kromě optometrie je to oftalmologie (součást lékařské péče) a ortoptika (podobor oftalmologie věnující se strabismu).“

Ve slovníku cizích slov jsem pak našel další definici od prof. PhDr. Rudolfa Koutky, CSc.:

„Optometrie je bakalářské i magisterské vysokoškolské studium vychovávající odborníky – optometristy zabývající se měřením zraku, určováním refrakce očí a po odborné stránce řeší problémy s refrakcí spojené, ať již zhotovením brýlí nebo aplikací kontaktních čoček.“

Další, ještě mnohem krkolomnější „definici“ bychom našli v zákoně 423/2004 Sb. Tam však najdeme spíše popis toho, co optometrista smí a nesmí dělat. Vzhledem k úctě k našim zákonodárcům a vzhledem k citacím tohoto zákona v dřívějších vydáních časopisu bychom raději neuváděli. Musím upřímně říci, že se mi nelíbí ani jedna z uvedených definic, a proto vám milí aktivní čtenáři předkládám definici další:

„Optometrie je nauka, věda nebo činnost, jak s prostředky oční optiky při zohlednění fyziologické optiky měřit, zjemňovat a vyrovnávat nepatologické zrakové vady pomocí

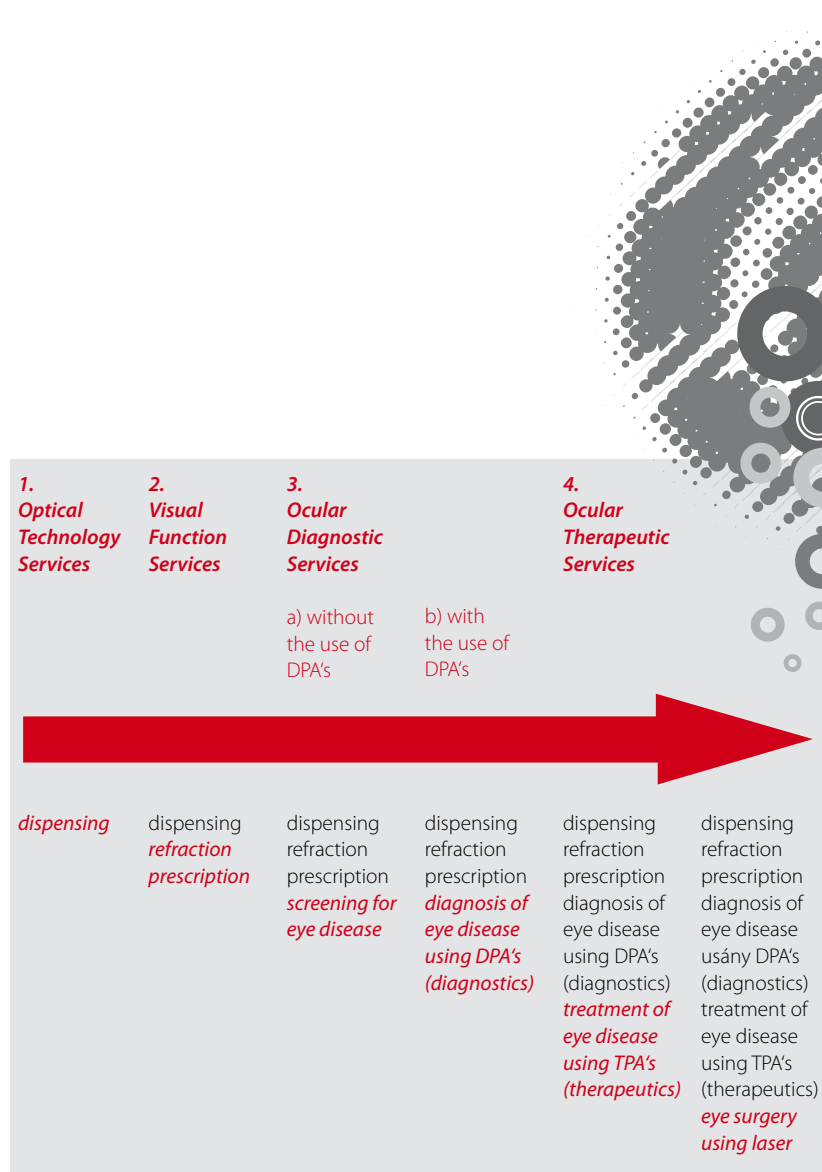
optických prostředků. Cílem optometrie je dosažení nejlepšího možného vidění, tedy zdravých očí, fyzikálně-optickými prostředky.“

V této definici se snažím, aby byla jednoduchá a výstižně popsala naši reálnou činnost v české kotlině. Definice z Wikipedie je víceméně otrocký překlad z anglické stránky spojený s českým zákonem. Je dobré si uvědomit, že optometrie se vyvinula z oční optiky a v některých zemích je dodnes synonymem profesního označení optometrista – ophthalmic optician – Augenoptiker – oční optik. Proto si můžeme definovat i profesi optometristy, kde optometrista je:

Odborník, který vykonává optometrii a je vzdělaný, specializovaný oční optik s licenci v oblasti měření zrakových funkcí očí a korekcí očí pomocí zdravotnických prostředků.

Optometrie je v Čechách pevně spjata s živnostenským zákonem. Je možné získat oprávnění k podnikání v oblasti vázané živnosti – oční optiky, avšak už ne v oblasti optometrie, a v této části je optometrie dle živnostenského zákona podřízena očním optikům. Optometrista by měl vykonávat svoji činnost v nestátním zdravotnickém zařízení, což podle živnostenského zákona oční optiky být nemusí, a právní „guláš“ je na světě. Když si k tomu přičteme ještě třetího vzadu, a tím jsou zdravotní pojišťovny, je tento „guláš“ navíc pořádně pikantní. Můžeme si představit, že další právní úpravy této problematiky budou muset zanedlouho následovat. Kdyby české kontrolní orgány (SUKL) vykonávaly svůj dohled v naší oblasti alespoň trochu zodpovědně, což díkybohu nebo bohužel nestíhají (viz internetový prodej), skončili by během krátké doby svou činnost všichni registrovaní optometristé, pracující v běžných očních optikách, tedy optikách bez statusu nestátního zdravotnického zařízení. Skromný odhad je, že by s optometrií muselo skončit až 90% všech registrovaných optometristů a pracovišť očních optik. Proto raději toto téma opustíme a budeme se věnovat dále optometrii ze všeobecného pohledu.

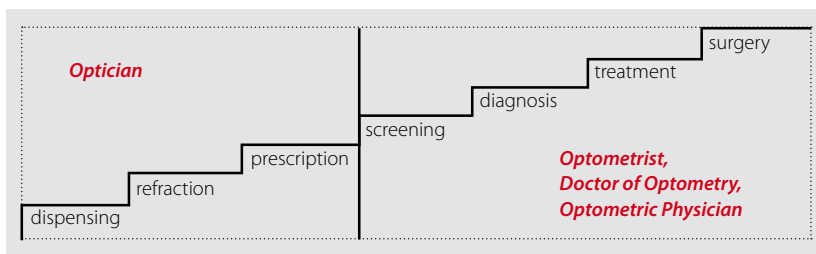
Slovo optometrie se skládá ze dvou částí, kde „ops“ (z řečtiny) znamená oko a „metron“ znamená měřit. Toto slovo bylo historicky poprvé použito v souvis-

losti s optickým přístrojem „optometrem“, který vynalezl jezuitský kněz Christoph Scheiner na začátku 17. století. V roce 1898 byla založena dnešní asociace American Optometric Association (AOA), která se v čase svého založení jmenovala American Association of Opticians a přejmenovala se teprve v roce 1913. První optometristé v Americe se jmenovali „refracting“ nebo „examining opticians“. Návrh pojmenovat oční optiky vykonávající refrakci a tím oddělit „refracting opticians“ od „dispensing opticians“ padl v roce 1903. Tento návrh podal Dr. Emanuel Klein z Cincinnati, zakládající člen AOA. Do roku 1901 nebylo

obr. 1 Kategorie optometristických výkonů (kvůli jednotnému pojmenování nepřeloženo).

obr. 2 Stadia rozšíření optometristické praxe (kvůli jednotnému pojmenování nepřeloženo).

vykonávání optometrie v USA vůbec právně regulováno. První univerzitou, která začala oficiálně vyučovat optometrii, byla v roce 1910 Kolumbijská univerzita v New Yorku. Do dnešního dne v USA vzniklo 15 univerzit zabývajících se vzděláváním optometristů (kdyby měli v USA české vzdělávací poměry, museli by vzhledem k počtu obyvatel těchto univerzit mít alespoň 60!). Absolvent univerzity v USA může získat profesní doktorát „doctor of optometry“ (OD).

Je zajímavé, že ve Velké Británii se termín optometrista v rámci sjednocení profesních organizací používal v závorce

až do roku 1985, kdy referendum rozhodlo o přejmenování organizace „The College of Ophthalmic Opticians (Optometrists)“.

V Evropě byl název optometrista používán nejdříve v Německu, kde byla v roce 1949 založena organizace „Deutsche Optometristen Vereinigung“ (DOG), která byla později přejmenována na „Wissenschaftliche Vereinigung für Augenoptik und Optometrie“ (WVAO).

Naši britští kolegové mají právo nasazovat jak diagnostická farmaka, tak po speciálních zkouškách i terapeutická léčiva. Toto právo mají už od 30. let minulého století. Američtí optometristé smí diagnostická farmaka nasazovat teprve od konce 60. let minulého století (viz obr. 1, 2 a 3). Je dobré si uvědomit, že britský nebo americký optometrista působí v jiných profesně-politických podmínkách, než máme my v Čechách. Optometristé v anglosaských zemích působí jako „Primary Eye Care Provider“, to znamená, že jsou prvním místem, na která se pacient v souvislosti s očními potížemi obrací. V našich zemích máme jinou tradici i jiný počet očních lékařů na počet obyvatel (ve Velké Británii je přibližně jeden oční lékař na 70 000 obyvatel, v Čechách jeden

oční lékař na 10 000 obyvatel). Proto úkoly českého optometristy budou i do budoucna jiné než jeho britského kolegy. Proto u nás platí:

Odborník na vidění – optometrista
Odborník přes nemoci a zdraví očí
– oftalmolog – oční lékař.

Optometrista by měl:

- být vědecky vzdělaný absolvent studia na vysoké škole nebo jiné instituci, splňující stejné odborné standardy;
- zkoušet zrak a pečovat o zrakové funkce svého klienta v rámci státních zdravotních zákonů a předpisů;
- rozeznávat a poznat oční nemoci, ale neléčit je;
- všeobecné nemoci, které souvisí s okem a viděním, rozeznávat a poznat a s ohledem na to jednat;
- předepisovat, prodávat, případně samostatně zhotovovat brýle a jiné zrakové pomůcky;
- angažovat se v oblasti zrakových funkcí u dětí a u sportovců;
- zabývat se vizuálními nároky a korekcí očí u různých profesí a činností;
- aktivně komunikovat a spolupracovat s očními a všeobecnými lékaři.

I optometrie jako každá jiná moderní činnost se musí specializovat. Pryč jsou ty doby, kdy jeden odborník mohl kvalitně obsáhnout všechny oblasti svého oboru. Při konzultaci s kolegy nás napadly tyto možnosti specializace optometrie:

1. Kontaktologická optometrie
 2. Optometrie binokulárních poruch
 3. Klinická optometrie
 4. Optometrie slabozrakých
 5. Ergo optometrie
 6. Sportovní optometrie
 7. Vizuální optometrie
 8. Dětská optometrie
 9. Optometrie handicapovaných
1. **Kontaktologická optometrie** – optometrie specializující se na aplikaci kontaktních čoček, jak měkkých, tak i tvrdých u různých zrakových vad i specifických indikací, jako je např: keratokonus, prostetické čočky, ortokeratologie a jiné.

2. **Optometrie binokulárních poruch** – optometrie specializující se na korekci a diagnostiku forií, tropií, anizometrií, amblyopií a jiných binokulárních vad.
3. **Klinická optometrie** – optometrie specializující se na diagnostiku a prevenci patologií ovlivňujících oči a zrak a s nimi souvisejících.
4. **Optometrie slabozrakých** – optometrie specializující se na korekci slabozrakých osob pomocí zvětšujících a jiných pomocných systémů.
5. **Ergo optometrie** – optometrie specializující se na měření a optimální korekci různých profesních skupin s vysokými nároky na vidění. Optimalizuje pracovní místo z hlediska vizuálních pracovních požadavků, ochrany zraku, navrhuje optimální optické pomůcky na zvládnutí pracovních požadavků. Např.: řidiči, piloti, mikrochirurgové, pracovníci kontroly, lidé pracující u počítačů apod.
6. **Sportovní optometrie** – optometrie specializující se na vidění a korekci v oblasti sportovních činností, ochranu zraku. Studuje vliv kvality vidění a korekce na sportovní výkon jedince. Navrhuje optimální korekci pro různé druhy sportů a jejich specifika.
7. **Vizuální optometrie** je optometrie celistvého pohledu na jedince a jeho vidění. Pomocí individuálního vizuálního tréninku zlepšuje vizuální výkonnost a výkonnost všech složek, které se na vidění podílejí. Docílí optimálního komfortu vidění nejenom pomocí optických pomůcek, ale i pomocí speciálních cvičebních metod.
8. **Dětská optometrie** se specializuje na měření a korekci zraku u dětí (v Čechách jsou to všechny osoby od 15 let níže).
9. **Optometrie handicapovaných** – optometrie zabývající se měřením a korekcí osob s tělesnými nebo mentálními handicapy. Jedná se např. o osoby hluché, přestárlé, mentálně retardované nebo tělesně postižené.
V příští závěrečné části tohoto článku o optometrii se budeme podrobněji

Box 1 Greece Turkey	Box 2 Austria Belgium France Iceland Italy	Box 3 Denmark Finland Germany Spain Sweden Switzerland	Box 4 (Andorra) Ireland Netherlands Norway	Box 5 Australia Canada New Zealand UK US	Box 6 US (1 state)
OPTICIAN	REFRACTING OPTICIAN	OPTOMETRIST	OPTOMETRIST	OPTOMETRIST DOCTOR OF OPTOMETRY (OPTOMETRIC PHYSICIAN)	OPTOMETRIC PHYSICIAN
<i>dispensing</i>	dispensing <i>refraction prescription</i>	dispensing refraction prescription <i>screening for eye disease</i>	dispensing refraction prescription <i>diagnosis of eye disease using DPA's (diagnostics)</i>	dispensing refraction prescription diagnosis of eye disease using DPA's (diagnostics) <i>treatment of eye disease using TPA's (therapeutics)</i>	dispensing refraction prescription diagnosis of eye disease using DPA's (diagnostics) treatment of eye disease using TPA's (therapeutics) <i>eye surgery using laser</i>

zabývat veličinami a funkcemi zraku a vidění, které můžeme v optometrii měřit.

Tomáš Haberland
oční optik-optometrista
tomas.haberland@meoph.com

obr. 3 Právomoci optometrů v různých státech zeměkoule. Česko patří do odstavce č. 3 (kvůli jednotnému pojmenování nepřeloženo).

Zdroje:

1. www.wikipedia.cz
2. Cagnolati, W.: Die deutsche Augenoptik und Optometrie im internationalen Vergleich, DOZ 2/2008, str. 14–21